

Protocol de prevenció, detecció i actuació en casos d'assetjament o abús sexual

Aprovat pel Consell Escolar el 3 d'octubre del 2023

DOCUMENT RESUM

1. Presentació

Aquest document és un resum del **Protocol de prevenció, detecció i actuació en casos d'assetjament o abús sexual**, com a recordatori dels aspectes més rellevants inclosos en el protocol, aprovat pel Patronat de la Música de Badalona.

Malgrat això, en qualsevol situació preceptiva, és indispensable que tot el personal del Patronat conegui el document complet del Protocol, així com els annexos corresponents, que són els únics documents vàlids per a la seva aplicació.

Tot el personal del Patronat de la Música de Badalona, ha de signar el document corresponent de coneixement i acceptació del Protocol.

2. Objectius

- **Promoure la cultura de la cura i el bon tracte** en l'àmbit educatiu.
- **Crear una estratègia de prevenció** i sensibilització que ajudi a erradicar els abusos sexuals i els assetjaments, protegint a totes les persones que participin de qualsevol manera de les activitats del Patronat.
- **Ajudar a detectar les situacions** de maltractament, abús sexual i altres violències sexuals, com els diversos tipus d'assetjament per raó de sexe, orientació sexual i identitat o expressió de gènere.
- **Dotar d'uns circuits d'intervenció àgils** en casos d'abusos sexuals i assetjaments. Nomenament d'un coordinador/a i una comissió de seguiment.
- **Establir canals de comunicació**, notificació i intervenció davant d'indis de situacions d'abús sexual i assetjament.
- **Incorporar la mirada** de la perspectiva de gènere.
- **Adequar els espais perquè esdevinguin entorns segurs** per a la pràctica musical.

3. Àmbit d'aplicació

El Protocol és aplicable a tot el personal del Patronat de la Música de Badalona i a tot l'alumnat. També serà aplicable a exalumnes si les conductes notificades es van produir mentre l'exalumne/a estava vinculat a l'escola.

4. Prevenció

4.1. Accions preventives i protectores en les activitats dels centres d'ensenyaments musicals

- S'ha de ser clar i directe en la relació amb infants i adolescents, i amb l'alumnat en general. Tot i que les aproximacions afectives són necessàries i que l'educació afectiva és molt important per a un desenvolupament correcte, s'ha de respectar sempre el desig de l'alumnat i **treballar el concepte de consentiment**; no és obligatori expressar mostres d'afecte que impliquin contacte físic. Permetre, reconèixer i respectar quan un infant, adolescent o jove diu "no" a una situació o proposta afectiva o de contacte.
- Cal evitar **mostres d'afecte verbal més enllà de la relació acadèmica** entre el professorat i els alumnes.
- Totes les activitats que es duguin a terme han de tenir una **base pedagògica**, amb objectius clars.
- El contacte físic és necessari en l'ensenyament musical, però aquest contacte sempre s'ha d'explicar prèviament i **s'ha de preguntar abans de fer el contacte**.
- Qualsevol conversa o entrevista individual s'ha de fer en un lloc destinat a tal fi. Aquestes instal·lacions han de tenir **visibilitat des de l'exterior**. En el cas que sigui necessari fer entrevistes de manera regular, s'ha d'informar el coordinador/a de l'equip o els pares/mares o tutors legals dels motius.
- **Cal evitar lliurar i rebre regals i obsequis**, com ara fotografies o altres objectes personals, que puguin confondre la relació afectiva.
- **Cal evitar compartir la vida privada** amb els infants i adolescents i fer un ús adequat dels mitjans telemàtics i electrònics, a l'hora de donar o sol·licitar números telefònics, correus electrònics personals (no els de l'escola) o altres dades sense el coneixement i l'autorització dels pares/mares o tutors legals, en el cas de menors d'edat..
- S'ha de fer un ús responsable, i exclusivament dirigit a la pràctica docent, de les **xarxes socials i de les tecnologies de la comunicació**. Cal propiciar les converses de grup i limitar les relacions bilaterals professorat/alumnat i complir amb la llei de protecció de dades personals i les autoritzacions d'ús de la imatge personal signades per les famílies.

4.2. Situacions de risc i accions preventives

Es poden establir mesures preventives concretes si s'analitzen i es tenen en compte les situacions potencials de risc que es poden donar en el marc del centre i de les seves activitats.

Activitat	Situació de risc potencial	Nivell de risc	Accions preventives
Classes individuals	Situació de relació individual i íntima en espais tancats. Hi pot haver risc si es genera una relació inadequada o es fa servir per aconseguir informació personal de l'infant.	Alt	Intentar que no es realitzin en espais totalment tancats i sense visió des de l'exterior (porta amb vidre o finestres).
Obsequis	Hi ha risc que es presentin favoritismes envers certs alumnes sense motiu.	Baix	Tractar tots els infants de la mateixa manera. Els regals han de ser pactats prèviament (per exemple, regals d'amic invisible). Afavorir els regals grupals per damunt dels individuals. Els regals (també en el cas que un professor o professora en rebí d'un alumne/a) s'han de lliurar a l'espai on es realitzen les activitats.
Activitats amb pernoctació	Es pot donar un apropament inapropiat.	Alt	Entendre el fet de dormir fora de casa com una activitat col·lectiva en la qual cada alumne/a ha de tenir el seu llit o el seu espai propi.
Fotos, vídeos i xarxes socials	Possibilitat d'amistat per xarxes socials entre un professor o professora, o un altre membre del personal del centre educatiu, i un adolescent o jove, o entre els mateixos grups d'iguals. Les xarxes donen possibilitats de comunicació i difusió infinites (xats, compartir imatges, compartir informació sobre la vida privada, etc.). El risc es genera si es fa un mal ús d'aquesta informació.	Alt	Respectar els drets d'imatge i fer ús, sempre que sigui possible, de càmeres del centre educatiu. Evitar que els infants facin un ús personal dels seus telèfons a les escoles i plantejar-se l'ús de les xarxes com a eina de treball i difusió, no de contacte personal amb un adolescent o jove. Una bona prevenció també passa per educar en les xarxes socials i la intimitat.
Trucades o whatsapps a adolescents	En els grups més consolidats i autogestionats, l'ús del telèfon com a eina de comunicació és habitual. Aquest contacte no s'ha de donar per parlar de temes no relacionats amb l'activitat.	Mig	El contacte telefònic ha d'estar pactat prèviament o s'ha de fer servir per a temes relacionats amb l'activitat i el grup. Propiciar comunicacions grupals millor que comunicacions bilaterals.

4.3. El foment del bon tracte

Ser ben tractats és un dret que tenim tots i, especialment, en el cas dels infants, aquest dret ha de ser respectat tant pels pares i mares com pel professorat i el conjunt de la comunitat.

Per això cal establir relacions afectives, d'acceptació incondicional, empatia, suport i respecte, facilitar models de relació sans amb coherència educativa, marcant límits i alhora acceptant crítiques i postures divergents.

Ensenyar les normes i les regles que modulen els comportaments dins de l'àmbit de l'educació artística des d'un marc de relacions afectuoses, recordades i reforçades de forma natural i quotidiana.

4.4. Descriptors de conductes d'assetjaments

Exemples de conductes d'assetjament sexual

- Bromes sexuals ofensives i fora de lloc en un ambient educatiu
- Comentaris sobre fantasies sexuals
- Comentaris sobre el cos de l'altra persona fent referència a atributs sexuals
- Apropament físic no desitjat i intencional
- Contacte intencional
- Demanda de favors sexuals
- Invitacions persistents a quedar-se a soles o a sortir encara que la persona hagi mostrat disconformitat
- Utilització de les xarxes socials amb enviament de notes i imatges de contingut sexual

Exemples de conductes d'assetjament per raó de sexe

- Bromes ofensives
- Aïllament
- Ridiculització i menyspreu de les habilitats i les capacitats per raó de sexe

Exemples de conductes d'assetjament per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere

- Bromes ofensives
- Aïllament
- Ridiculització i menyspreu de les habilitats i les capacitats per raó d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere
- Assetjament actiu, de persecució física
- Assetjament a través de les xarxes

5. Detecció

5.1. Indicadors per a la detecció dels abusos i l'assetjament

No hi ha un perfil específic de la víctima de l'abús sexual o l'assetjament: qualsevol persona pot ser-ho. Tanmateix, es poden identificar una sèrie de factors de risc:

Gènere: Les dones i les nenes tenen més probabilitat de ser víctimes que els homes i els nens.

Edat: Les nenes tenen més probabilitat de patir abusos amb menys edat. Entre els set i els dotze anys és quan s'inicien la majoria dels abusos sexuals infantils. En l'adolescència apareix un altre tipus d'abús sexual i d'assetjament: el que es produeix a través de les xarxes socials.

Discapacitat: Hi ha més prevalença d'abús sexual cap als infants amb discapacitat física, psíquica o sensorial. Molts dels indicadors de patir violència són compatibles amb la mateixa discapacitat.

Altres factors de risc: Escasses habilitats de comunicació, discurs incoherent, dificultat idiomàtica. Falta d'assertivitat i submissió. Història familiar d'abús. Experiència anterior d'abús.

Les situacions d'abús sexual i d'assetjament també es poden detectar a través dels símptomes i les conseqüències que provoquen.

Emocionals

Culpa i vergonya Baixa autoestima
Síntomes depressius
Trastorn d'estrès posttraumàtic
Por generalitzada Ansietat Inseguretat Retraïment social
Conductes antisocials
Problemes d'identitat sexual

Físics

Insomni
Trastorns alimentaris (anorèxia, bulímia, etc.)
Pèrdua del control d'esfínters (en el cas dels infants)
Dolor abdominal
Lesions en la vulva o anus, etc.

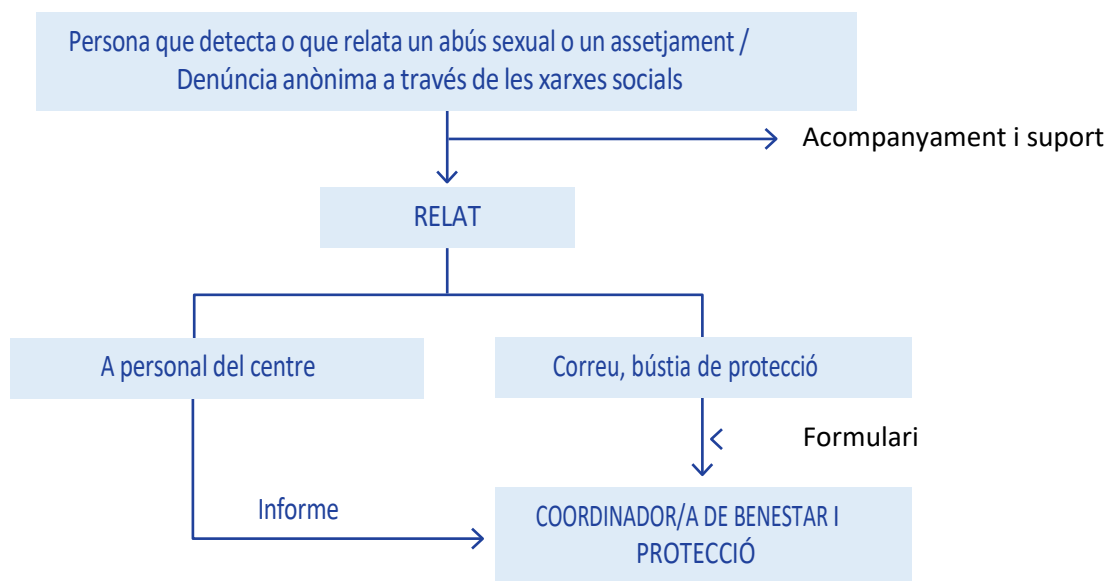
Conductuals

Consum de tòxics i alcohol
Conductes d'autolesió
Risc de suïcidi
Risc de prostitució
Baix rendiment acadèmic
Excessiva curiositat sexual
Retraïment
Masturbació compulsiva
Conductes exhibicionistes

5.2. Comunicació d'un cas

Totes les persones que col·laboren en l'educació de l'alumnat de l'escola tenen l'obligació de protegir-los dels abusos sexuals i de l'assetjament. Això implica comunicar aquestes situacions, encara que només siguin sospites. La detecció d'una situació pot venir de diferents parts:

- De la persona que ha patit la situació d'abús sexual o assetjament.
- D'una tercera persona que conegui el cas.
- D'una informació anònima.

5.3. Atenció dels casos d'abús sexual i d'assetjament

5.3.1. Coordinació de benestar i de protecció

- Rebre les comunicacions del personal.
- Reunir-se amb la direcció per tal d'iniciar les actuacions protectores si fos necessari.
- Convocar la Comissió de Seguiment.
- Fer un seguiment dels casos notificats.

5.3.2. Comissió de Seguiment

- Rebre comunicacions i notificacions de casos d'abús sexual o assetjament, acordar mesures cautelars i resoldre els procediments segons el que s'estableix en el Protocol.
- Proporcionar assistència i assessorament a les persones en una situació d'assetjament.
- Proposar a la direcció sancions o l'obertura d'expedients disciplinaris, si escau.
- Activar recursos i equipaments de suport extern, si fos necessari.

6. Actuació

6.1. L'Atenció a la víctima

6.1.1. L'escolta activa

Quan una persona que ha patit un abús sexual o un assetjament relata el que ha viscut, és molt important que la persona que la rep sigui capaç de fer-li saber que té el seu suport, ja que està comprovat que el suport inicial pot ser un factor clau per a la recuperació de la víctima.

Respostes adequades i no adequades davant una revelació:

Respostes adequades	Respostes inadequades
• Creure la persona que ho explica • Mantenir la calma • Aclarir-li que el responsable és l'adult, la persona de més edat o, en tot cas, la persona que hagi exercit la violència • Fer-li saber que se'n sortirà • Assegurar-se que no ha patit lesions físiques • Fer-li sentir orgull per haver-ho explicat • Ajudar la víctima a acceptar els sentiments. • Protegir	• Negar l'abús • Culpar la víctima • Reaccionar amb alarma • Posar l'accent en el nou estatus de persona abusada o persona assetjada • Sobreprotegir la víctima

6.1.2. Suport emocional a les persones afectades

Les escoles de música, han de ser espais protectors i segurs. Des del primer moment de la revelació dels fets, cal tractar les persones afectades amb respecte i confidencialitat.

6.1.3. Principis i garanties

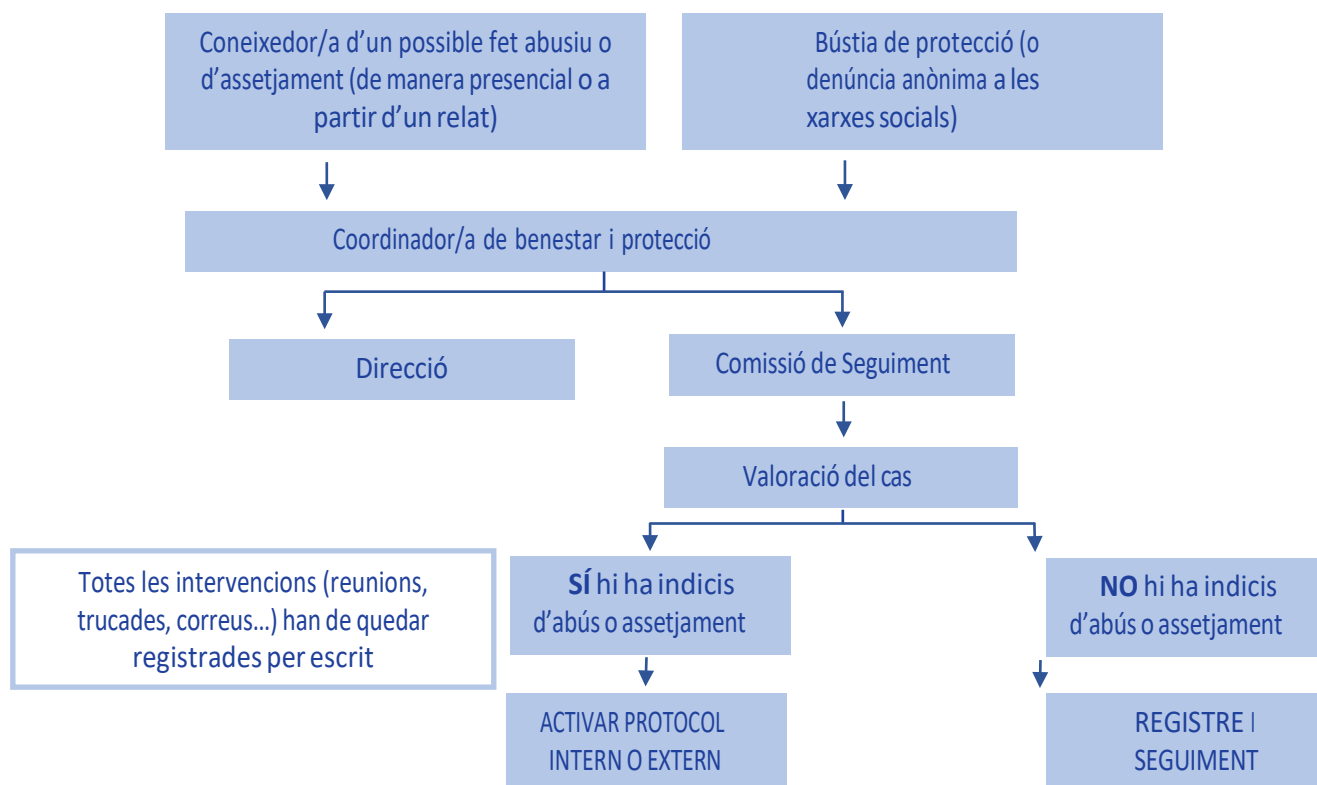
Davant la revelació o detecció d'un possible cas d'abús sexual o assetjament s'ha d'actuar tenint en compte aquests principis:

- Principi de mínima intervenció necessària. Les persones afectades que relatin una situació d'abús sexual o assetjament no han de ser entrevistades des de l'escola en cas de delictes.
- Principi de discreció i confidencialitat. La situació detectada no s'ha de difondre a tota l'escola, sinó que cal garantir la protecció de la intimitat de la persona afectada.
- El principi de transparència. Sens perjudici del principi de discreció, cal comunicar informació i oferir acompanyament a les persones afectades i a les seves famílies.
- Diligència i celeritat. La investigació i la resolució s'han de completar en el mínim temps possible, respectant-ne les garanties.
- Tracte just. El procediment ha de garantir l'audiència imparcial i un tracte just a totes les persones implicades.

- Protecció davant de possibles represàlies.
- Mesures preventives o cautelars. Un cop interposada la queixa o denúncia, s'ha de separar la víctima del presumpte agressor.
- Col·laboració. Totes les persones que siguin citades en el transcurs de l'aplicació d'aquest procediment tenen el deure d'implicar-s'hi i de prestar la seva col·laboració.
- Dret a la informació. Totes les persones implicades tenen dret a la informació sobre el procediment, els drets i deures, quina fase s'està desenvolupant i, segons en qualitat de què hi participen (persones afectades, testimonis, persones denunciades), del resultat de les fases.

7. Intervenció

En tots els casos d'abusos sexuals o d'assetjaments, s'ha d'iniciar el Protocol intern que estableix les normes d'actuació per a l'extinció de la conducta, les mesures que prendrà l'escola i la possible reparació.

7.1. Casos en què la persona afectada sigui menor d'edat

Lloc on passa la violència	Tipologia de violència segons qui l'exerceix	Procediment intern	Procediment extern
Fora del centre	Intrafamiliar Entorn de confiança Desconegut/da	Comunicació amb la família (persona que no exerceix la violència). Contenció emocional a l'alumne/a Cerca d'assessorament, si escau.	Acompanyament a l'hospital de referència, si fos necessari (MAI EN COTXE PARTICULAR; es pot informar la família des de l'hospital). Comunicar-ho a la DGAIA. Notificar-ho a Mossos d'Esquadra i Fiscalia.
Al centre	Infractor/a menor de 14 anys	Comunicació amb les famílies. Contenció emocional a l'alumne/a. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Si el fet és un conflicte greu: - Reconeixement dels fets i acceptació de sanció. - Incoació d'expedient. Si l'assetjament no es considera com a possible falta penal o delictes, treball educatiu i possible mediació.	Si el fet és un possible delictes o falta penal, cal notificar-ho a Mossos d'Esquadra i Fiscalia. Fent això la informació arriba a la DGAIA, que pot fer un treball psicoeducatiu.
	Infractor/a major de 14 anys	Comunicació amb la família de la víctima. Comunicació amb les famílies (si l'alumne/a que exerceix violència és menor de 18 anys). Contenció emocional a l'alumne/a. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Si el fet és un conflicte greu: - Reconeixement dels fets i acceptació de sanció. - Incoació d'expedient. Si l'assetjament no es considera com a possible falta penal o delictes, treball educatiu i possible mediació.	Si el fet és un possible delictes o falta penal, notificar-ho a Mossos d'Esquadra i Fiscalia.
	Personal del centre	Comunicació amb la família de la víctima (perquè pugui iniciar el procés penal a través de la denúncia). Contenció emocional a l'alumne/a. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Tant si l'assetjament es considera com a possible falta penal o delictes com si no: - Mesures cautelars (no estarà en contacte amb alumnes). - Obertura d'expedient.	Si el fet és un possible delictes o falta penal, notificar-ho a Mossos d'Esquadra i Fiscalia. Comunicar la situació al Patronat i a l'entitat gestora, si escau. Aplicar mesures cautelars (no estar en contacte amb infants). Obrir expedient sancionador o disciplinari. Gestionar la possible situació de crisi creada per la notícia (si correspon).

7.2. Casos en què la persona afectada sigui major d'edat

7.2.1. Casos en què la persona afectada sigui un/a alumne/a

En les situacions en què el relat d'una persona major d'edat sigui constitutiu de possible delictes, s'ha d'instar la persona que sigui ella la que denunciï aquest fet; en tots els casos d'abusos sexuals o d'assetjaments s'ha d'iniciar el protocol intern que estableix les normes d'actuació per a l'extinció de la conducta d'assetjament.

Lloc on passa la violència	Tipologia de violència segons qui l'exerceix	Procediment intern	Procediment extern
Fora del centre	Intrafamiliar Entorn de confiança Desconegut/da	Contenció emocional a l'alumne/a. Cerca d'assessorament, si escau. Proporcionar informació de serveis municipals o d'altres tipus on pugui ser assessorada o atesa.	Si es considera que el fet conegut és un delictes d'odi, el centre pot interposar denúncia. El centre pot presentar un escrit a la Fiscalia per fer que sigui aquesta la que valori si és adient iniciar un procés penal o no, encara que la persona afectada no presenti denúncia.
Al centre	Infractor/a menor de 14 anys	Contenció emocional a l'alumne/a. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Comunicació amb la família de l'infractor/a. Si el fet és un conflicte greu: • Reconeixement dels fets i acceptació de sanció. • Incoació d'expedient. Si l'assetjament no es considera com a possible falta penal o delictes, treball educatiu i possible mediació.	El centre pot presentar un escrit a la Fiscalia per fer que sigui aquesta la que valori si és adient iniciar un procés penal o no, encara que la persona afectada no presenti denúncia.
	Infractor/a major de 14 anys	Contenció emocional a l'alumne/a. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Comunicació amb les famílies (si l'alumne que exerceix violència és menor de 18 anys). Si el fet és un conflicte greu: • reconeixement dels fets i acceptació de sanció. • incoació d'expedient. Si l'assetjament no es considera com a possible falta penal o delictes, treball educatiu i possible mediació.	Si es considera que el fet conegut és un delictes d'odi, el centre pot interposar denúncia. El centre pot presentar un escrit a la Fiscalia per fer que sigui aquesta la que valori si és adient iniciar un procés penal o no, encara que la persona afectada no presenti denúncia.

	Personal del centre	Contenció emocional a l'alumne/a. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Tant si l'assetjament es considera com a possible falta penal o delictes com si no: - Mesures cautelars (no estarà en contacte amb l'alumne/a que informa). - Obertura d'expedient.	Si el fet és un possible delictes o falta penal, notificar-ho a Mossos d'Esquadra i Fiscalia. Comunicar la situació a recursos humans (Patronat i/o entitat gestora). Prendre mesures cautelars (no estarà en contacte amb l'alumne/a que informa). Obrir expedient sancionador o disciplinari. Gestionar la possible situació de crisi creada per la notícia (si correspon).
--	---------------------	--	--

7.2.2. Casos en què la persona afectada sigui una persona treballadora del Patronat

Quan l'assetjament es produeixi en l'àmbit laboral, s'han de seguir els circuits exposats en els protocols següents: Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions d'assetjament per raó d'orientació sexual, de la identitat de gènere i d'expressió de gènere i Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions d'assetjament sexual i d'assetjament per raó de sexe.

En aquests casos, s'aconsella la intervenció de la comissió de seguiment.

La comissió de seguiment ha de recollir la informació i emetre un informe amb una proposta d'actuacions, i fer-ne la devolució a la direcció, i el departament de recursos humans em- prendrà les actuacions corresponents, si escau.

Lloc on passa la violència	Tipologia de violència segons qui l'exerceix	Procediment intern	Procediment extern
Fora del centre	Intrafamiliar Entorn de confiança Desconegut/uda	Contenció emocional. Cerca d'assessorament, si escau. Proporcionar informació de serveis municipals o d'altres tipus on pugui ser assessorada o atesa.	Si es considera que el fet conegut és un delictes d'odi, el centre pot interposar denúncia. El centre pot presentar un escrit a la Fiscalia per fer que sigui aquesta la que valori si és adient iniciar un procés penal o no, encara que la persona afectada no presenti denúncia.
Al centre	Infractor/a menor de 14 anys	Contenció emocional. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Comunicació amb la família de l'infractor/a. Si el fet és un conflicte greu: - Reconeixement dels fets i acceptació de sanció. - Incoació d'expedient. Si l'assetjament no es considera com a possible falta penal o delictes, treball educatiu i possible mediació	El centre pot presentar un escrit a la Fiscalia per fer que sigui aquesta la que valori si és adient iniciar un procés penal o no, encara que la persona afectada no presenti denúncia.

	Infractor/a major de 14 anys	Contenció emocional. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Comunicació amb les famílies (si l'alumne/a que exerceix violència és menor de 18 anys). Si el fet és un conflicte greu: • Reconeixement dels fets i acceptació de sanció. • Incoació d'expedient. Si l'assetjament no es considera com a possible falta penal o delictes, treball educatiu i possible mediació.	Si es considera que el fet conegut és un delictes d'odi, el centre pot interposar denúncia. El centre pot presentar un escrit a la Fiscalia per fer que sigui aquesta la que valori si és adient iniciar un procés penal o no, encara que la persona afectada no presenti denúncia.
	Personal del centre	Contenció emocional. Cerca d'assessorament, si escau. Possibilitat de convocar la comissió de seguiment. Tant si l'assetjament es considera com a possible falta penal o delictes com si no: • Mesures cautelars. • Obertura d'expedient.	Si el fet és un possible delictes o falta penal, notificar-ho a Mossos d'Esquadra i Fiscalia. Comunicar la situació a Recursos Humans (Patronat). Prendre mesures cautelars. Obrir expedient sancionador o disciplinari. Gestionar la possible situació de crisi creada per la notícia (si correspon). Seguir les directrius del Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions d'assetjament per raó d'orientació sexual, de la identitat de gènere i d'expressió de gènere, i del Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions d'assetjament sexual i d'assetjament per raó de sexe.

8. Protocol de comunicació de situacions de crisi

Davant d'una situació de crisi, derivada d'un possible maltractament o abús ocorregut als centres d'ensenyaments musicals, s'ha de seguir un protocol de comunicació en els casos en què aquesta situació generi alarma social. Entenem per alarma social quan es genera una intranquil·litat en infants, adolescents, famílies o opinió pública.